
Financieel verslag 2018

Stichting Grote Kerk Naarden
Naarden

6 juli 2019

Inhoudsopgave

	Pagina
Bestuursverslag	2
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2018	12
Staat van baten en lasten over 2018	14
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	15
Toelichting op de balans	18
Toelichting op de staat van baten en lasten	23
Samenstellingsverklaring van de accountant	26

Bestuursverslag

Algemeen

2018 was een jaar met diverse evenementen en projecten, waaronder de viering van 500 jaar tongewelf. Er werd een grote en belangrijke subsidie verkregen voor de restauratie van het leiendak. En er waren wisselingen in de personeelssamenstelling, onder meer het vertrek van directeur Marlo Reeders. De inkomsten uit de exploitatie waren in 2018 wat lager dan voorgaande jaren.

De kosten, gemoeid met de instandhouding van de Grote Kerk, kunnen ten dele worden gedekt met subsidie van het Rijk en de Gemeente Naarden en de jaarlijkse bijdrage van de Protestantse Gemeente te Naarden voor het gebruik van de kerk. Een deel van de kosten dient daarom te worden gefinancierd uit de exploitatie van het kerkgebouw. Zonder positief exploitatiesaldo zou de instandhouding van het monumentale kerkgebouw niet mogelijk zijn. In 2018 is dat niet mogelijk gebleken om diverse redenen, die in dit verslag worden toegelicht.

Protestantse Gemeente te Naarden

De Stichting Grote Kerk Naarden heeft een goede samenwerking met de Protestantse Gemeente te Naarden. Geheel in overeenstemming met haar oorspronkelijke bestemming staat het kerkgebouw ter beschikking van de Protestantse Gemeente te Naarden voor de zondagse eredienst. De Stichting Grote Kerk Naarden ontvangt hiervoor jaarlijks een bedrag aan huur. In verband met de agenda en belangrijke evenementen in de kerk is de Protestantse Gemeente bereid enkele zondagen de kerkdiensten elders te houden. Daarvoor is de Stichting Grote Kerk Naarden de Kerkenraad en Kerkrentmeesters zeer erkentelijk.

Exploitatie

Het jaar 2018 laat een goede exploitatie-omzet zien, die echter ten opzichte van het jaar 2017 iets lager ligt. In totaal vonden er 91 'evenementen' plaats in de kerk (in 2017: 98 'evenementen'). 24.476 toeristen bezochten de kerk in de zomerperiode. De evenementen zagen er als volgt uit:

23 concerten en 18 orgelconcerten (in 2017: 25 concerten en 18 orgelconcerten)

16 groepsrondleidingen (in 2017: 12)

15 lezingen/presentaties/overige bijeenkomsten (in 2017: 11)

7 herdenkingsbijeenkomsten (in 2017: 16)

4 huwelijksvoltrekkingen, waarvan 4 burgerlijk huwelijk (in 2017: 2)

4 diners/recepties/relatieontvangsten (in 2017: 3)

1 beeldregistratie (in 2017: 0)

1 beurs (in 2017: 2)

2 tentoonstellingen (in 2017: 4)

0 sportevenementen (in 2017: 1)

Concerten

Naast uitvoeringen van o.a. de Matthäus-Passion en voor- en najaarsconcerten door De Nederlandse Bachvereniging, vonden er het gehele jaar verschillende concerten plaats. De Lions Godelinde Club organiseerde traditiegetrouw het Nieuwjaarsconcert en de Maastreechter Staar hield een concert. Rond kerst verzorgde Cor Bakker met zijn orkest een Christmas Sing-a-long en Jan Vayne voerde Classical Christmas uit. Pieter Jan Leusink en De Nederlandse Händelvereniging frequenteerden de kerk en rond Valentijnsdag kon men liggend luisteren naar het Canto Ostinato van Jeroen van Veen.

De in 2017 ingezette samenwerking met Theater Spant! in Bussum werd gecontinueerd en functioneert nog steeds naar tevredenheid. Concertorganisatoren hebben de mogelijkheid ondersteund te worden door Spant! op het gebied van marketing en communicatie.

Orgelconcerten

De Commissie Orgelconcerten van de Stichting Grote Kerk Naarden verzorgde in 2018 - naast de traditionele concerten op Tweede Paasdag, Hemelvaartsdag en Tweede Kerstdag - ook de zomerserie; 13 orgelconcerten op zomerse donderdagavonden, waaronder 2 Plus-concerten. Op 5 juli speelde Wybe Kooijmans samen met koperensemble Ottoni. Op 23 augustus speelde Aart Bergwerff samen met de fluitiste Cecile Prakken. Nog nooit eerder gedaan was het concert waarop alle drie onze orgels samen te horen waren.

De commissie heeft ook zijn medewerking verleend aan de voorbereiding van de Noord-Hollandse orgeltocht door Laren, Blaricum en Naarden. Daarnaast heeft de commissie zich aangesloten bij het orgelnetwerk Noord-Holland, waar ideeën worden uitgewisseld om nieuw publiek te trekken, want het aantal bezoekers loopt terug en deze dalende trend is overal te zien. Er waren in 2018 1.138 bezoekers, een gemiddelde van 63 per concert. Voor orgelconcerten nog steeds een redelijk aantal, maar het baart de commissie wel zorgen. Het publiek vergrijsst en er is weinig verjonging.

Er wordt jaarlijks een programmaboekje ontwikkeld. De concerten worden daarnaast o.a. aangekondigd met raambiljetten op diverse locaties en met persberichten in de Gooi- en Eemlander, het Naarder en Bussums Nieuws, het BEL Nieuws, de Laarder Courant en De Bel. Ook worden de concerten vermeld op diverse orgelsites. Het Facebook-account heeft 1340 volgers. De filmpjes waarop organist Wybe Kooijmans zijn concerten inleidt, trekken gemiddeld 100 kijkers. De presentaties van de orgels zijn in 2018 vaak bekeken: hoofdorgel 9738 maal, koororgel 8181 maal, kabinetorgel 2689 maal.

Beurzen

De door InterEvent georganiseerde topbeurs, het Kunst & Antiek Weekend, werd dit jaar druk bezocht door kunstminnaars uit binnen- en buitenland. De beurs geniet landelijke bekendheid. La Table, georganiseerd door Interevent, werd niet gehouden in 2018. Interevent ontwikkelt een nieuw concept voor de beurs.

Maatschappelijke Bijeenkomsten

In het kader van het convenant met de gemeente, is de kerk voor een 0-tarief beschikbaar voor maatschappelijke evenementen die georganiseerd worden door de gemeente. Voor instellingen uit de gemeente Gooise Meren is er 25% korting op de vloer.

In de kerk vond in maart 2018 weer 'Gooi on Stage' plaats, een beroepsoriëntatie-dag voor duizend vmbo-leerlingen. Voor hen werd de loper uitgerold en de leerlingen werden als filmsterren binnengehaald onder een daverend applaus. In de kerk konden zij spreken met allerlei beroepsbeoefenaars. Deze dag was een groot succes. In maart stond ook de Comeniusdag weer op het programma. De Comeniusprijs was voor Herman Tjeenk Willink, Minister van Staat. In april vonden in de kerk de decoraties plaats en ontving menig bijzonder inwoner een Koninklijke Onderscheiding. Op 4 Mei werd traditiegetrouw de herdenking in de kerk gehouden. In juni was de tweejaarlijkse Transplanteren Dag, waar aandacht is voor donoren en ontvangers.

Tentoonstellingen, Toerisme en Rondleidingen

Bezoekers en toeristen werden dit jaar op een divers programma getrakteerd. Gedurende de lichte maanden was de kerk bijna elke dag geopend.

De Kerk bood in de zomermaanden een 'gratis vloer en openstelling' voor geschikte exposanten die zonder toegangsprijs (de kerk is gratis toegankelijk) exposeren. Door samenwerking ontstaat een synergie tussen kunstenaar, gebouw en bezoeker.

Er vonden twee fototentoonstellingen plaats in de zomer. 'Vereeuwigd' bevatte een serie portretten van mensen die ziek zijn. De UNHCR verzorgde de fototentoonstelling 'Dream Diaries', waar vluchtelingkinderen werden geportretteerd in de setting van hun toekomstdroom. Zo was er een meisje dat als stewardess afgebeeld stond. Kunstenaar uit Naarden-Vesting Christine Castendijk exposeerde een maand lang met haar werk in de kerk. Tijdens de zomermaanden heeft het Toerisme Team 24.476 (2017: 12.735) kerktoeristen ontvangen en rondgeleid, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2017. Het team zorgde voor de openstelling van het monument, verkoop van souvenirs en het delen van de kennis over het kerkgebouw. Buiten het seizoen vonden op afspraak groepsrondleidingen plaats.

In het kader van het Jubileumproject 2018 was er in september de expositie 'Door gebruikers, voor gebruikers', met ontroerende, grappige en tastbare verhalen en objecten uit heden en verleden die de verhalen vertelden van vele jaren Grote Kerk in Naarden.

Foto: Tentoonstelling 'Door gebruikers, voor gebruikers'

Rondleidingen en cultuureducatie

De kerk werd in 2018 bezocht door veel schoolkinderen die genoten van de uitleg van onze enthousiaste rondleiders. Ook leerlingen van diverse middelbare scholen uit 't Gooi vonden hun weg naar de kerk.

De rondleidingen en informatievoorziening over de kerk werden in het kader van het jubileumproject uitgebreid met Kijk in de kerk-routes, waarin thematisch wordt ingegaan op onderdelen uit de geschiedenis. Met een plattegrond aan de ene zijde en aan de andere zijde een vraag-antwoordformule, kunnen bezoekers hun eigen weg gaan door de kerk en van alles te weten komen.

Nieuwsbrief

De digitale nieuwsbrieven van de Grote Kerk Naarden werden maandelijks verzorgd. In de nieuwsbrieven werden voornamelijk concerten en evenementen aangekondigd, maar ook de activiteiten van de Vereniging Vrienden en het ledenvoordeel voor Vrienden kregen aandacht in woord en beeld.

In 2018 is de nieuwsbrief 12 keer verstuurd aan 960 abonnees. De nieuwsbrieven worden door ca. 50% van de ontvangers geopend; ver boven het landelijk gemiddelde en hoger dan in 2017 (rond de 45%). Ongeveer een derde van de lezers is lid van de Vereniging Vrienden van de Grote Kerk Naarden.

Financieel

De instandhouding van de Grote Kerk vraagt jaarlijks om grote uitgaven, die volgens een vast meerjarenplan verlopen. Daarvoor heeft de Stichting voorzieningen aangelegd, die in het verleden zijn opgebouwd door positieve resultaten uit de exploitatie (verhuur) van het gebouw.

Deze eigen fondsen zijn traditioneel bij lange na niet voldoende om de instandhoudingskosten te dragen. Een belangrijk deel van de kosten dient daarom te worden gefinancierd uit subsidies van rijk, fondsen en gemeente en daarnaast uit donaties.

Voor de meerjarige subsidie van het rijk op ons meerjaren-onderhoudsplan zijn wij dan ook dankbaar. Dit jaar ontvingen wij de derde tranche van de bijdrage aan de subsidiabele kosten in het kader van het door de RCE goedgekeurde zes-jaren-instandhoudingsplan.

We zijn tevens gelukkig met de bijdrage die wij van de Gemeente Gooise Meren ontvingen. Wij mochten, evenals in 2017, de jaarlijkse subsidie ter hoogte van € 43.702,- van de Gemeente ontvangen voor de instandhouding van de kerk.

Deze subsidies voorzien echter slechts in een deel van de uitgaven. Zonder een positief exploitatiesaldo zou de instandhouding van het monumentale kerkgebouw niet mogelijk zijn. De inkomsten in 2018 van totaal € 305.282,- voor het gebruik van het monument waren aanzienlijk lager dan in 2017 (€ 424.419,-). De verhuuractiviteiten vielen tegen, o.a. door het wegvallen van een groot evenement en minder andere boekingen.

Hierdoor is het in 2018 niet mogelijk om een dotatie aan onze voorzieningen voor toekomstige, nog niet geplande, onderhoudsuitgaven te doen.

De exploitatie-opbrengsten, mede nodig voor de instandhouding van het monument, zijn ook dit jaar weer mede mogelijk door het goede werk van onze vrijwilligers. Hun bijdrage is onmisbaar en goud waard, maar niet in de jaarrekening terug te vinden.

Een bijzonder project, met een zeer grote invloed op onze financiële huishouding, is daarnaast in 2018 gestart. Dankzij een geheel nieuwe en aparte subsidie van de rijksoverheid hebben wij de renovatie van het leien dak van de gehele grote kerk kunnen aanpakken. Dit project van bijna € 2,7 miljoen over twee jaren overstijgt verre de eigen draagkracht van onze Stichting. Dankzij het prudente beleid van de afgelopen jaren heeft de Stichting zelf € 580.000,- ter beschikking in een speciale voorziening hiervoor. Met de rijkssubsidie van € 1.883.000,- (70% van de subsidiabele kosten) en een gift van een particuliere stichting is de financiering nog niet geheel rond. De stichting heeft daarom nog andere subsidie- en donatiebronnen nodig; de contacten met verschillende partijen hierover lopen.

Daarnaast is de Stichting dankbaar voor de tevens onmisbare bijdragen van particulieren; van de Protestantse Gemeente Naarden, enkele fondsen en van de Vereniging Vrienden van de Grote Kerk.

Ook zichtbaar in de jaarrekening zijn natuurlijk de kosten van ons kantoor (onze medewerkers, de exploitatiekosten van het gebouw en beheer –en administratiekosten). Helaas stegen de kosten weer bij afnemende baten, zodat het exploitatiesaldo negatief is geworden. De totale personeelskosten (inclusief overige personeelskosten, zijnde inzet van zelfstandigen) daalden licht. Dit kwam doordat wij in de laatste vier maanden van het jaar, na vertrek van de directeur, enige tijd een persoon minder in dienst hadden. Procentueel is dit effect op de personeelskosten minder dan de verkleinde capaciteit, omdat wij ter overbrugging gewerkt hebben met een hogere inzet van onze overige (parttime) medewerkers. Dit om de continuïteit te garanderen in onze dienstverlening. Wij zijn onze medewerkers dankbaar voor hun inzet en flexibiliteit.

De exploitatiekosten voor het gebouw zijn hoger dan in 2017. De verklaring hiervoor is te vinden in de post 'energiekosten', die in 2017 eenmalig sterk verlaagd waren door een cumulatieve teruggave over de jaren daarvoor.

De energiekosten in 2018 zijn op een normaal niveau.

De beheer- en administratiekosten in 2018 waren lager dan in 2017, dankzij een hogere teruggave (BTW-correctie).

Aan de andere kant zijn de reclame- en PR-kosten in 2018 hoger dan normaal geweest vanwege het jubileumjaar (500 jaar oude tongewelf).

Begroting 2019

In onze begroting voor 2019 hanteren wij een ambitieus uitgangspunt. Dit is nodig om de trend van teruglopende inkomsten uit exploitatie in de afgelopen twee jaar te keren en een gezonde financiële huishouding veilig te stellen. Taakstellend is een bedrag opgenomen van € 70.000,- aan nieuw te werven inkomsten (uit alle relevante doelgroepen) en € 35.000,- aan nieuw te verwerven donaties.

Wij begroten de subsidie-inkomsten uit gemeentelijke subsidie en uit giften wederom op € 47.500,- en inkomsten uit overige opbrengsten (inclusief bovengenoemde taakstellingen) op € 310.000,-, hoger dan het over 2018 gerealiseerde bedrag.

Na aftrek van de operationele kosten en de minimaal noodzakelijke toevoegingen aan de voorzieningen is een exploitatiesaldo van € 0 begroot.

Foto: tongewelf, door Ziko van Dijk

Instandhouding Kerkgebouw

BRIM Algemeen

BRIM staat voor Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten (in dit geval BRIM 2013). De Stichting Grote Kerk Naarden heeft ook in 2018 volgens het lopende BRIM-programma werkzaamheden ten uitvoer gebracht. Dit gebeurt onder de bezielende leiding van monumentenarchitect Paul van Vliet. De beschikking die op 28 augustus 2015 door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is afgegeven, werkt als leidraad voor de uitvoering en bevat een subsidie van € 243.250,-. Dit is 50% van de totale subsidiabele instandhoudingskosten van € 486.500,-. De Stichting Grote Kerk Naarden draagt de andere 50% bij uit eigen voorzieningen. De uitvoering van de BRIM-werkzaamheden zijn in 2015 gestart en zullen eind 2020 eindigen. In 2018 is dus het vierde achtereenvolgende jaar gewerkt aan de uitvoering van het BRIM-programma.

BRIM 2018

In 2017 zijn de steunbeerkoppen en afzaten van de noorderzijbeuk tot aan de meest noordelijke steunbeer van het noordertransept hersteld en zijn tevens gereinigd en voorzien van een bescherm laag op basis van bijenwas. Omdat de in 2018 geplande werkzaamheden aan het Witte-orgel zijn opgeschoven ten opzichte van de ingediende en gehonoreerde subsidieaanvraag BRIM, ontstond in 2018 budgetruimte om het restant van het herstel van steunberen en afzaten met bijkomend voegwerk in uitvoering te nemen. Door deze verschuiving konden werkzaamheden worden uitgevoerd en afgerond. In 2018 is ook de uitvoering van werkzaamheden voor 2019 bepaald.

BRIM 2019

De geplande werkzaamheden voor 2019 zijn:

- Aan orgelmaker Adema is de opdracht verstrekt voor het (uitgestelde) werk aan de balgen van het hoofdorgel. Het BRIM-budget voor planjaar 2019 wordt hiermede grotendeels gevuld.
- Voor kleine onderhoudswerkzaamheden is een gering BRIM-budget beschikbaar dat voor de punten uit het monumentenwachtrapport 2019 en onvoorzien kleine zaken kan worden ingevuld. Zo kan het klein onderhoudswerk aan de beglazing van de ramen van de lichtbeuk (middenbeuk in kerk) worden uitgevoerd parallel met de uitvoering van het dak-project. Immers, er zijn dan grote steigers aanwezig, dus werkzaamheden zijn eenvoudig te combineren.
- De andere reguliere BRIM-zaken, zoals controle brandblussers, inzet monumentenwacht, lopen gedurende de gehele BRIM-periode per jaar.

- De onderzoekwerkzaamheden aan de schilderijen van het tongewelf moet nog worden afgerond. Er is binnen de BRIM een klein onderzoeksbudget beschikbaar. Dat is gedeeltelijk gebruikt voor adviseurs waaronder de Firma Physitec (Edgar Neuhaus). Het onderzoek moet nog worden afgerond. Zodra er consensus is over de wijze van restaureren, zal er een restauratieplan met bijhorende financiële dekking moeten komen. De RCE is hier nauw bij betrokken. In 2019 moet hier nader over worden gesproken.

Verduurzamingsproject

Het verduurzamingsproject bestond uit de volgende onderdelen:

1. De vervanging van het luchtbehandelingssysteem in combinatie met de centrale verwarming
2. Aanbrengen van tochtportalen
3. Vervangen van de verlichting

Hier is in 2015-2016 nog een vierde onderdeel aan toegevoegd: het zonnepanelenproject.

De eerste twee onderdelen waren al voor 2018 uitgevoerd. Er is gesteld dat het verduurzamingsproject in 2019 moet worden afgerond. Er zijn in 2018 voorbereidende werkzaamheden verricht om de noodverlichting en armaturen voor het tongewelf te vervangen. Dit wordt in 2019 afgerond.

Het zonnepanelenproject is in 2017 gestopt. Het beoogde dakvlak (bij Visio, zie jaarverslag 2017) voor de plaatsing van een 200-tal Photo-voltaïsche zonnepanelen bleek niet beschikbaar. Daarmee kwam dit interessante deelproject ten einde. Het zou echter kunnen zijn dat dit onderdeel in de toekomst toch nog wordt uitgevoerd indien er opnieuw kansen ontstaan voor samenwerking met partijen.

Restauratie leiendak

In 2018 is veel tijd en energie gestoken in het verkrijgen van een subsidie voor de vervanging van het leiendak. Deze subsidie is op 23 augustus 2018 toegekend onder de noemer: Subsidieregeling Restauratie Rijksmonumenten 2018 (hierna SRR 2018).

Grote Kerk Naarden is de eerste grote kerk in Nederland die gebruik maakt van deze rijksregeling waar de minister direct bemoeienis mee heeft gehad.

Er is bezwaar gemaakt op de opleverdatum. Deze stond in de beschikking op 1 juli 2019. Dit bleek niet haalbaar en is - na bezwaar – verlengd naar 1 september 2020.

De werkzaamheden zijn in 2018 gestart en bestaan uit drie hoofdonderdelen:

1. Vervanging Leien	uitvoering: Jobse Leidekkers
2. Steigerwerk	uitvoering: DEJO Steigerwerken
3. Bescherming glas in lood	uitvoering: Glasatelier Hagemeier

Er is door de Stichting een uitgebreid veiligheidsplan opgesteld voor de veiligheid van bezoekers en gebruikers van de kerk tijdens evenementen, concerten en beurzen.

Monumentenarchitect Paul van Vliet leidt de bouw en voert directie. Er worden periodiek bouwvergaderingen gehouden waar naast de bouwers en mensen van de stichting ook de gemeente Gooise Meren bij aanwezig is.

Toren

In 2018 zijn verkennende gesprekken gevoerd met de gemeente Gooise Meren over het overnemen van de Kerktoren die tot nu toe in eigendom is van de gemeente. De gemeente heeft – net als Stichting Grote Kerk Naarden – een BRIM-subsidie toegekend gekregen voor de instandhouding van de kerktoren. Tot en met 2018 heeft er nog geen BRIM-onderhoud voor de toren plaatsgevonden. Eveneens heeft de gemeente geen subsidie-aanvraag gedaan (SRR 2018) voor het vervangen van het leiendak van de torenspits.

In 2019 worden de gesprekken over de overname voortgezet en de gemeente heeft aangegeven zowel de BRIM-werkzaamheden voor de kerktoeren als de vervanging van het leiendak van de kerktoeren alsnog in 2019-2020 te gaan uitvoeren.

Foto: restauratie leiendak

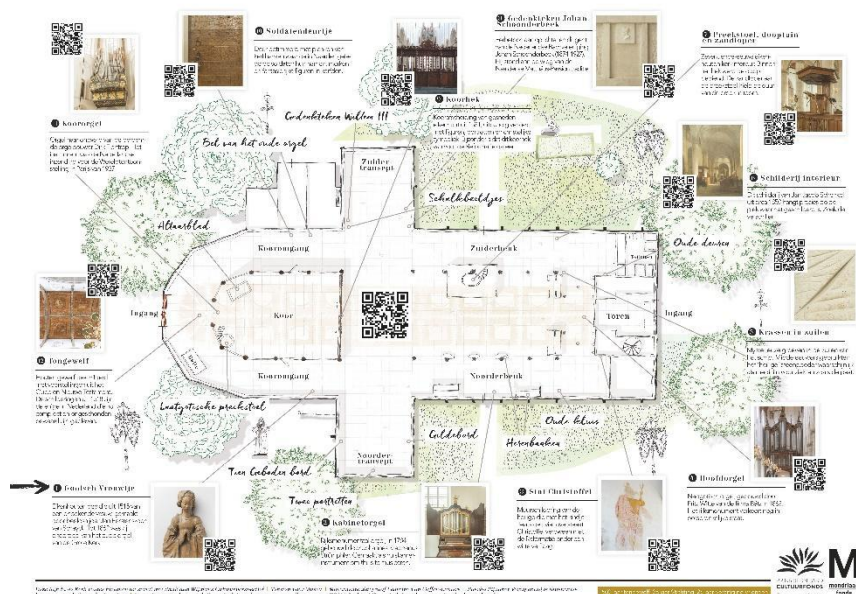
Marketing en Communicatie

Het jaar 2018 was een jubileumjaar voor Stichting Grote Kerk Naarden: 500 Jaar geleden werd het eikenhouten tongewelf voltooid. De daarop geschilderde parallellen tussen het Oude en Nieuwe Testament zijn adembenemend. Het jaar 2018 markeerde ook het 25-jarig bestaan van Stichting Grote Kerk Naarden. De Vereniging Vrienden van de Grote Kerk Naarden vierde tevens het 25-jarig bestaan. In september 2018, de maand van oprichting van de stichting, stond het monument in het teken van deze jubilea. Dankzij subsidie van het Mondriaan Fonds en het Prins Bernard Cultuur Fonds is in 2018 het project 'Met de blik naar boven' voltooid.

De opbrengsten van dit project zijn:

1. Een inventarisatie, modernisering en digitalisering van de schatten van de kerk;
2. Twaalf 'Kijk in de Kerk-routes' en audiotours, gericht op nieuwe doelgroepen en beschikbaar in tien verschillende talen. Uniek is dat één van de routes ook beschikbaar gemaakt is voor Nederlandse dove gebarentaalgebruikers: via QR codes op de route krijgen zij een filmpje in de Nederlandse Gebarentaal te zien met uitleg over een bezienswaardigheid in de Grote Kerk.
3. De uitgave van een toegankelijke jubileumglossy voor huishoudens in de regio, gebruikers en relaties: *De Gooische TamTam*.
4. Het organiseren van de expositie 'Door gebruikers, voor gebruikers' met ontroerende, grappige en tastbare verhalen en objecten uit heden en verleden die betrekking hebben op de kerk.

In 2018 zijn de fundamenteën voor een nieuwe website voor de Grote Kerk gelegd. In verband met het vertrek van de directeur, Marlo Reeders in oktober 2018, is besloten om de ontwikkeling van de website naar 2019 uit te stellen. In november 2018 is veel aandacht besteed aan het geven van informatie aan bewoners rondom de Grote Kerk en inwoners van Gooise Meren in verband met de start van de bouw van de steigers voor de dakrenovatie.

Afbeelding: Kijk in de kerk-route

De Vrienden van de Grote Kerk

In 2018 hebben de vrienden van de Grote Kerk wederom een succesvolle rally georganiseerd waarvan de opbrengst is gedoneerd aan nieuwe expositiepanelen.

Sinds 2018 is er ook een nieuwe website en is het bestuur gewijzigd.

Organisatie

In het verslagjaar 2018 is de samenstelling van het team op het Bureau gewijzigd. Na ruim negen jaar heeft directeur Marlo Reeders per 30 september de Stichting verlaten om een nieuwe uitdaging bij Nederland Monumentenland aan te gaan. De Stichting is haar zeer erkentelijk voor haar enorme inzet de afgelopen jaren en voor haar visie en inbreng rondom de professionalisering van de Stichting. De Stichting heeft veel aan Marlo Reeders te danken.

Intussen is in het nieuwe boekjaar 2019 Ellen Snoep aangetrokken als nieuwe directeur van de Stichting. Met een achtergrond in publieksbereik en -participatie en een Master in Erfgoedstudies is zij de juiste kandidaat om de Stichting de komende jaren vooruit te helpen.

Ook heeft de bureaumanager, Kiki Hageman, de Stichting verlaten in 2018. Haar functie is per 16 april overgenomen door Eveline ter Veer. Ook Kiki zijn wij zeer dankbaar voor de hartelijke en enthousiaste manier waarop zij niet alleen de vrijwilligers al die jaren begeleid heeft, maar waarop zij ook haar andere taken volbracht.

Ook in het afgelopen jaar heeft de Stichting bijzonder veel te danken aan de niet aflatende en enthousiaste inzet van de overige leden van het team op het bureau, én van alle vrijwilligers voor het werk van de Stichting; wij zijn hen zeer dankbaar.

Er zijn in het verslagjaar geen wijzigingen geweest in de samenstelling van het Bestuur.

Bestuur

Evert Verhulp, voorzitter

Frans Pigeaud, penningmeester

Hélène Keurentjes - van Melle, secretaris

Bob Custers, bouwzaken

Trude Schermer, marketing en communicatie

Directie en medewerkers Stichting Grote Kerk Naarden 2018

Marlo Reeders, directeur tot 1 oktober 2018

Paul de Vos, administrateur

Eveline ter Veer, bureaumanager

Angela Mast, producer

Olav Westerink, coördinator tijdens evenementen

Diederik Kahrel, coördinator tijdens evenementen

Anna Vleming, coördinator tijdens evenementen

De stichting werkt met ca. 75 vrijwilligers die werkzaam zijn in de opbouw en begeleiding van evenementen en het toerisme. De namen van de vrijwilligers worden volgens de regels van de AVG niet gepubliceerd in dit verslag.

Bestuur vereniging Vrienden van de Grote Kerk Naarden

Diederik Bonnerman, voorzitter

Lieneke Tönjann, secretaris

Phil Jonckheer, penningmeester

Robbert Belle, rallymeester

Willem Eeghen, sponsoring

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018

(na voorstel resultaatbestemming)

Activa

		<u>31 december 2018</u>		<u>31 december 2017</u>	
		€	€	€	€
<i>Vaste activa</i>					
Materiële vaste activa	1				
Bedrijfsmiddelen			22.166		27.817
<i>Vlottende activa</i>					
Vorderingen	2				
Debiteuren	3			50.438	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4	36.044			
Overige vorderingen en overlopende activa	5	3.422		0	
		55.784		46.643	
			95.250		97.081
Liquide middelen	6		2.782.887		1.095.802
Totaal activa			<u>2.900.303</u>		<u>1.220.700</u>

Passiva

		<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
		€	€
Stichtingsvermogen			
Gebonden reserve	7	24.737	18.087
Algemene reserve	8	82.542	116.470
		<u>107.279</u>	<u>134.557</u>
Voorzieningen			
Voorzieningen	9	2.731.848	985.472
Kortlopende schulden	10		
Crediteuren		37.215	23.915
Belastingen en premies sociale verzekeringen	11	4.336	33.824
Overige schulden en overlopende passiva	12	19.625	42.932
		<u>61.176</u>	<u>100.671</u>
Totaal passiva		<u>2.900.303</u>	<u>1.220.700</u>

Staat van baten en lasten over 2018

		<u>2018</u>		<u>2017</u>	
		€	€	€	€
<i>Baten</i>					
	13				
Donaties en giften	14		5.521		8.305
Rentebaten	15		1.026		4.105
Subsidies	16		43.702		42.972
Overige baten	17		335.383		424.418
			<u>385.632</u>		<u>479.800</u>
<i>Lasten</i>					
Personeelskosten	18	181.388		173.500	
Afschrijvingen materiële vaste activa		6.650		5.906	
Overige personeelskosten	19	27.407		39.403	
Exploitatie gebouw en inventaris	20	126.970		116.067	
Dotatie onderhoudsfonds		30.000		61.682	
Beheer- en administratiekosten	21	40.216		58.414	
Bankkosten		478		619	
Dubieuze debiteuren		(199)		10.000	
			<u>412.910</u>		<u>465.591</u>
<i>Som der lasten</i>					
			<u>(27.278)</u>		<u>14.209</u>
<i>Saldo van baten en lasten</i>					
<i>Bestemming saldo van baten en lasten</i>					
			<u>2018</u>		<u>2017</u>
			€		€
Algemene reserve			<u>(27.278)</u>		<u>14.209</u>

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijfnummer handelsregister

Stichting Grote Kerk Naarden is feitelijk en statutair gevestigd op St. Annastraat 5, 1411 PE te Naarden en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 41194470.

Algemene toelichting

De belangrijkste activiteiten van de rechtspersoon

De doelstelling van de Stichting is tweeledig: de instandhouding van de monumentale Grote Kerk te Naarden en het toegankelijk houden van de Grote Kerk als centrum op godsdienstig, maatschappelijk en cultureel gebied.

Informatieverschaffing over schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Grote Kerk Naarden zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor kleine Organisaties-zonder-winststreven, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De waarderingsgrondslagen zijn gebaseerd op de historische kosten en kostprijzen.

Activa en passiva (met uitzondering van het eigen vermogen) worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst-en-verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Informatieverschaffing over stelselwijzigingen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Operationele leases

Bij de stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van de kasstroomgenererende eenheid; vervolgens worden deze kasstromen contant gemaakt waarbij een marktconforme disconteringsvoet wordt gehanteerd.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Andere baten

Subsidies, donaties en giften

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen en waarin de opbrengsten zijn gedeerd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Subsidies en donaties met een bestemming om het gebouw te onderhouden worden direct ten gunste van de voorziening geboekt. De werkelijke onderhoudsuitgaven worden ten laste van de voorziening verantwoord.

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft. Rentebaten
Rentebaten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben

Lonen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Pensioenlasten

Stichting Grote Kerk Naarden heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en betaalt Stichting Grote Kerk Naarden verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Toelichting op de balans

1 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	<u>Bedrijfs- middelen</u>
	€
Stand per 1 januari 2018	
Aanschaffingswaarde	45.904
Cumulatieve afschrijvingen	(18.087)
Boekwaarde per 1 januari 2018	27.817
Mutaties	
Investeringen	999
Afschrijvingen	(6.650)
Saldo mutaties	(5.651)
Stand per 31 december 2018	
Aanschaffingswaarde	46.903
Cumulatieve afschrijvingen	(24.737)
Boekwaarde per 31 december 2018	22.166
Afschrijvingspercentage	20

2 Vorderingen

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar, tenzij anders vermeld. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

3 Debiteuren

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Debiteuren	36.044	60.438
Voorziening dubieuze debiteuren	0	(10.000)
	<u>36.044</u>	<u>50.438</u>

Het wordt niet noodzakelijk geacht een voorziening voor dubieuze debiteuren op te nemen.

4 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Omzetbelasting	2.539	0
Pensioenen	883	0
	<u>3.422</u>	<u>0</u>

5 Overige vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Subsidies	43.702	42.972
Rente	1.000	3.671
Overige overlopende activa	11.082	0
	<u>55.784</u>	<u>46.643</u>

6 Liquide middelen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
ABN-AMRO Bank N.V. (spaarrekening)	2.661.615	1.007.863
ABN-AMRO Bank N.V.	121.123	87.810
Kas	149	129
	<u>2.782.887</u>	<u>1.095.802</u>

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

7 Gebonden reserve

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	18.087	12.181
Dotatie	6.650	5.906
Stand per 31 december	24.737	18.087

De gebonden reserve geeft het beslag op het eigen vermogen weer van de post materiële vaste activa ten behoeve van investeringen in de toekomst.

8 Algemene reserve

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	116.470	108.167
Uit resultaatverdeling	(27.278)	14.209
Mutatie gebonden reserve	(6.650)	(5.906)
Stand per 31 december	82.542	116.470

Vooruitlopend op de vaststelling van de jaarrekening door het bestuur is het resultaat over 2018 onttrokken respectievelijk toegevoegd aan de algemene reserve.

9 Voorzieningen

	<u>31-12-2018</u>
	€
Voorziening BRIM	36.487
Voorziening instandhoudingsfonds	392.096
Voorziening verduurzamingsproject	47.936
Voorziening dak	2.255.329
	2.731.848

Voorziening BRIM

	<u>2018</u>
	€
Stand per 1 januari	0
Bijdrage rijkssubsidie in het meerjarig onderhoud	36.487
Stand per 31 december	36.487

De voorziening Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten betreft een ontvangen bijdrage vanuit het Rijk ten behoeve van periodieke onderhoudskosten.

Voorziening instandhoudingsfonds

	2018
	€
Stand per 1 januari	934.736
Donatie	50.000
Naar voorziening dak	(580.000)
	404.736
Dotatie	30.000
Onttrekking	(42.640)
Stand per 31 december	392.096

De voorziening instandhoudingsfonds heeft betrekking op het in stand houden van het monument.

Tot en met 2017 was er enkel sprake van een voorziening instandhoudingsfonds waarbij het onderhoud van het dak onderdeel was van de voorziening. Vanaf 2018 is er een aparte voorziening voor het dak gevormd waardoor er een verschuiving heeft plaats gevonden tussen de twee voorzieningen.

Voorziening verduurzamingsproject

	2018
	€
Stand per 1 januari	50.736
Onttrekking	(2.800)
Stand per 31 december	47.936

De voorziening betreft een verduurzamingsproject dat mede door een gift van de Bankgiro Loterij mogelijk wordt gemaakt. Het project moet leiden tot een nieuw luchtbehandelingssysteem en een gebouw beheerssysteem, nieuwe tochtportalen en duurzame verlichting.

Voorziening dak

	2018
	€
Stand per 1 januari	0
Subsidie Nationaal Restauratiefonds	1.695.329
	1.695.329
Van voorziening instandhoudsfonds	580.000
Onttrekking	(20.000)
Stand per 31 december	2.255.329

De voorziening dak heeft betrekking op het in stand houden van het dak van het monument.

Tot en met 2017 was er enkel sprake van een voorziening instandhoudingsfonds waarbij het onderhoud van het dak onderdeel was van de voorziening. Vanaf 2018 is er een aparte voorziening voor het dak gevormd waardoor er een verschuiving heeft plaats gevonden tussen de twee voorzieningen.

10 Kortlopende schulden

Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter van de kortlopende schulden.

11 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Loonheffing	4.336	7.939
Omzetbelasting	0	24.626
Pensioenen	0	1.259
	<u>4.336</u>	<u>33.824</u>

12 Overige schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
Vooruitontvangen huur	12.500	26.060
Reservering vakantiegeld	3.625	5.520
Overlopende passiva	3.500	11.352
	<u>19.625</u>	<u>42.932</u>

Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen

Informatieverschaffing over niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichting

De jaarlijkse huurverplichting van het pand bedraagt EUR 12.000. Dit betreft huur van het pand waarin de organisatie is gehuisvest en niet het kerkgebouw zelf.

Toelichting op de staat van baten en lasten

14 Donaties en giften

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Zuiltje	2.052	2.277
Stiltecentrum	1.570	523
Particuliere giften	699	5.505
Diverse giften	1.200	0
	<u>5.521</u>	<u>8.305</u>

15 Rentebaten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Rentebaten	1.026	4.105

16 Subsidies

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Gemeente Naarden	43.702	42.972

17 Overige baten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Concerten	170.467	196.160
Huur Protestantse Gemeente te Naarden	30.383	30.000
Beurzen	29.685	53.550
Lezingen en presentaties	22.827	19.007
Diners en recepties	15.099	9.986
Huwelijken en herdenkingen	8.000	58.287
Verkopen kerkwinkel	4.059	3.872
Entreegeld en rondleidingen	1.049	969
Diversen	53.814	52.587
	<u>335.383</u>	<u>424.418</u>

18 Personeelskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Lonen en salarissen	146.737	138.313
Sociale lasten	21.929	21.718
Pensioenlasten	12.722	13.469
	<u>181.388</u>	<u>173.500</u>

Bezoldiging bestuurders

Er is geen sprake van bezoldiging van bestuurders.

Gemiddeld aantal werknemers

2018

	<u>Aantal</u>
Gemiddeld aantal werknemers	2,49

2017

	<u>Aantal</u>
Gemiddeld aantal werknemers	2,34

19 Overige personeelskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Overige personeelskosten	27.407	39.403

20 Exploitatie gebouw en inventaris

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Energiekosten	33.778	8.743
Inkoop podium	23.468	23.836
Onderhoud gebouwen	17.742	11.490
Schoonmaakkosten	13.327	14.869
Verzekeringen	10.939	10.515
Verkeersregelaars	7.307	7.726
Huur meubilair	6.325	8.025
Overige exploitatiekosten	14.084	30.863
	<u>126.970</u>	<u>116.067</u>

21 Beheer- en administratiekosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Correctie BTW	14.009	34.091
Doorberekende kosten St. Annastraat	10.330	10.200
Accountants en adviseurs	5.318	4.810
Reclame- en advertentiekosten	3.532	388
Kantoorbenodigdheden	855	1.922
Porti	79	372
Overige kantoorkosten	6.093	6.631
	<u>40.216</u>	<u>58.414</u>

Naarden, 6 juli 2019

Stichting Grote Kerk Naarden

Het bestuur,
Evert Verhulp

Het bestuur,
Hélène Keurentjes- van Melle

Het bestuur,
Bob Custers

Het bestuur,
Frans Pigeaud

Het bestuur,
Getrude Schermer

Samenstellingsverklaring van de accountant

Aan: Het bestuur van Stichting Grote Kerk Naarden

De jaarrekening van Stichting Grote Kerk Naarden te Naarden is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2018 en de staat van baten en lasten over 2018 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, 'Samenstellingsopdrachten'. Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Stichting Grote Kerk Naarden. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen er dan ook vanuit gaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Utrecht, 6 juli 2019
PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V.

drs. R.M.J. Kraan RA

*PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096,
3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 94 87, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.